

בס"ד

תשורה משמחת הנישואין של
אבר'מי ומוסי שיינר

א' ניסן תשפ"ה
כפר דב"ד

ב"ה

בשבח והודי' לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו
בנישואי צאצאינו החתן התמים הרב **אברהם היים** שיחי' עם ב"ג
הכלה המהוללה מ' **מוסי' תחי'**,

מיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר הריי"צ בעת חתונת בתו הרבנית
הצדקנית מרת חיה מושקא ע"ה עם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו,
מוגשת בזה תשורה לכל אלו שבאו לשמוח בשמחתנו.

התשורה כוללת:

א. דברי תורה וחילופי דברים בין כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לרב שניאור
זלמן גרליק ז"ל הרב הראשון של כפר חב"ד, סביו-זקנו של החתן.

חלק מהחומר הוא 'פרסום ראשון' מתוך ספר עתידי 'תורת שניאור'
שעתיד לראות אור ע"י בני משפחתו, ותודתנו נתונה להם.

הוספנו פיענוח לדברים במקומות הצריכים.

כאן המקום לבקש ממי שיש לו דברי תורה מהרב גרליק, נא לשלוח
למייל: nachumrabi@gmail.com

כהשלמה לזה הבאנו כמה סיפורים אודות הרב גרליק, שסיפר הרב
מרדכי שמואל אשכנזי הרב של כפר חב"ד, שהיה תלמידו חביבו.
תודה לרב יוסף אשכנזי על המצאת החומר.

ב. מכתבים של הרבי, חלקם ב'פרסום ראשון' למשפחות החתן
והכלה.

המכתבים לרב גרליק באדיבות משפחת גרליק, ותודתנו נתונה להם.
חלקם נדפסו בספר 'התמים הראשון'.

ג. 'תלמידו שהוא בנו'. מקורות לתורתו של הרבי, בתורת אביו הרב
הגאון המקובל וכו' רבי לוי יצחק זצ"ל. נערך ע"י אב הכלה שניאור
סגל.

בתור הוספה תיאור על מכגש בין סב-זקן של החתן הרב מנחם נחום

גורלניק עם אביו של הרבי.

נסיים בברכה לחתן ולכלה בברכתו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לחתנים וכלות: יבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, ובחיים מאושרים בכל, ונזכה כולנו להתראות עם הרבי, בגאולה האמיתית והשלימה.

משפחת סגל
נתניה

משפחת שיינר
אשקלון

א. דברי תורה וחילופי דברים בין כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לרב שניאור זלמן גרליק ז"ל הרב הראשון של כפר חב"ד, סביו-זקנו של החתן.

שאלות בתורת החסידות*

*מתוך יחידות של הרב גרליק אצל הרבי, כסלו תשח"י. מתוך מכתב שכתב לידידו הרה"ח ר' פרץ מוצקין.

"דברתי אתו בענין שעצמות א"ס הלא לית אתר פנוי מיניה, ולמה אסור להזכיר דבר שבקדושה במקום מטונף וכו',

אמת כי הגילוי שם להחיות הוא רק בדרך מקיף ולא בפנימיות כמבואר בדא"ח אבל כ"ז לענין גילוי אור, אבל העצמות הלא גם שם כי לית אתר פנוי כו',

וגם שהל' בשער היחוד ו' כי כל הנבראים הם זיו מאוא"ס ומיוחדים עם המאור¹ ואיך הע' עם דברים המטונפים ודברים האסורים.

הסביר באריכות וקשה לי להניח א"ז על הכתב התוכן כי אם שגם במקומות ההם וד' האסורים נמצא העצמות אבל אין זה נוגע לעצמו' וכמו המשל שאור השמש אינו מתטנף באשפה,

ומה שנק' זיו בשער היחוד והאמונה שבכח הא"ס להאיר ממנו זיו שיהיה ד' מטונף או אף דבר אסור שמנגד כו' ואין זה נוגע כלל,

אבל שנשמת האדם בהיותה בגוף שיש לה שייכות לכעניני העולם ובערכו שם נוגע דבר מטונף שלא לומר שם ד"ת וכו'.

ביאור נקודה מתוך הדברים בדרך אפשר: לכאורה כוונת השאלה כיון שהקב"ה נמצא בכל מקום, כמו שכתוב (ירמיהו כג כד) את השמים ואת הארץ אני מלא, ולית אתר פנוי מיניה (תיקוני זוהר קכב, ב), אם כן, הרי הכל בטל כנגדו, וכמו מלך בשר ודם שמתגלה, ששום דבר אינו תופס מקום, ואם כן מה תפיסת מקום יש לדבר מטונף וכו', ומדוע על פי הלכה אסור להזכיר שם דבר שבקדושה?

1 בשער היחוד והאמונה פרק ג' כותב: וכדברים האלה ממש בדמותם כצלמם הם כל הברואים לגבי שפע האלהי מרוח פיו השופע עליהם ומהוה אותם והוא מקורם. והם עצמם אינם רק כמו אור וזיו מתפשט מן השפע ורוח ה' השופע ומתלבש בתוכם ומוציאם מאין ליש, ולכן הם בטלים במציאות לגבי מקורם כמו אור השמש שבעל במציאות ונחשב לאין ואפס ממש. כל הברואים הם במקורם תמיד.

אמנם, מבואר בחסידות² שאור הסובב שנמצא בכל מקום, הוא בבחינת העלם, ואינו מורגש, אך על זה שואל, שכל זה הוא בהגילוי אור, אבל הקב"ה בעצמו – עצמות, הרי נמצא בכל מקום³, ושוב חוזרת השאלה, מה תפיסת מקום יש למקום מטונף וכיו"ב?

ומענה רבינו היה: שאמנם העצמות נמצא בכל מקום אך אופן הימצאו הוא באופן שאינו מושפע מהדברים האסורים, אלא שנמצא באופן אחר, כמו המצאות הרצון שבאדם בכל גופו⁴.

והטעם שאסור לומר דבר שבקדושה במקומות האסורים, הוא מצד הנשמה שבאדם, שאמנם היא חלק אלוהי ממעל ממש, אך כשירדת לגוף, היא מושפעת מעניני הגוף והעולם, ומצד זה אסור לומר דבר שבקדושה במקום המטונף, מצד האלוקות המלוכבת באדם - הנשמה.

בענין התכללות המידות זו בזו*⁵

מבואר בשער היחוד והאמונה, והנה מהתכללות המדות זו בזו נראה לעין דאיהו וגרמוהי חד, שאלתי הלא גם בנפש האדם יש התכללות

² תניא פרק מ"ח: הנה הארץ הלזו הגשמיות, אף שמלוא כל הארץ כבודו. והיינו אור אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב: "הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'". אף על פי כן אין מתלבש בתוכה בבחינת גילוי השפעה.. וכל אור אין סוף ברוך הוא נקרא סובב עליה, אף שהוא בתוכה ממש, מאחר שאין השפעתו מתגלית בה יותר, רק משפיע בה בבחינת הסתר והעלם. וכל השפעה שבבחינת הסתר נקרא מקיף מלמעלה, כי עלמא דאתכסיא הוא למעלה במדרגה מעלמא דאתגליא.

³ והנה הצמצום היה באור א"ס.. כי לפי שאין העולמות יכולים לקבל גילוי אוא"ס כמו שהוא בעצמותו. והיו בטלים במציאות ממש כו' לכך צמצם האור.. שלא יהיה גילוי האור רק המאור (אבל במאור שהוא א"ס עצמו לא שייך צמצום ח"ו ולא העלם ואדרבה המאור הוא בהתגלות ולכן אפילו תנוקות יודעים שיש שם אלוה מצוי כו' אף שאין בהם השגה ותפיסה איך ומה לפי שאין בהם גילוי האור שמ"מ **המאור עצמו הוא נמצא למטה**.. (תורה אור פרשת וירא)

⁴ וביאור ענין העלם וגילוי, יובן עד"מ מבשרי אחזה, דהנה אנו רואין באדם, שהמחשבה והרצון שבמוח מתלבשת ממש בכל אברי הגוף, עד שגם בקיבה וכרס שמלא טינופת, יש שם ג"כ כח המחשבה והרצון ממש, כאשר נראה כשיחפוץ לכווץ את הכרס אז תיכף מתכווץ, וכשיחפוץ לפשט יתפשט כו', ונמצא מובן דכח המחשבה יש ג"כ בכרס, ועכ"ז לא יתכן לומר שיטונף המחשבה מהכרס, והכרס יעשה איזה שינוי בהמחשבה כו'.

ועל כרחך היינו מפני שהגם שישנה שם, עכ"ז אינה שם בבחי' גילוי והרגשה להיות מורגשת ונגלית בתוכה כמו במוח שבראש ששם הוא בבחי' גילוי והרגשה..

ונמצא מובן מזה שיוכל להיות שהכח נמצא שם ממש ופועל בו, ומ"מ, אופן מציאותו הוא שנמצא בהעלם ולא בגילוי, וממילא אינו פועל בו שום שינוי כלל. הגם שהכח הרוחני פועל עליו כנ"ל, מ"מ, הוא אינו פועל שום שינוי בהכח הרוחני כו', מפני שהוא בו רק בהעלם, (ספר המאמרים תרנ"ט ע' קא)

⁵ * מתוך יחידות של הרב גרליק אצל הרבי, כסלו תשח"י. מתוך מכתב שכתב לידידו הרה"ח ר' פרץ מוצקין.

המדות כו' האם גם שם נוכיח כי הנפש ומדותיו חד והלא ענין
איהו וגרמוהי חד נדבר רק באלקות.

אמר כי יש חילוק באופן ההתכללות, בנפש כשהם מתכללים
המה נחלשים כל א' מהמדות ואז באפשרותם להתכלל ולמעלה יש
העניינים שהחסד בתקפו והגבו' בתקפה ואעפ"כ מתכללים⁶
כמו באשר משפטו כו' אל שאול כו'⁷ וכן אצל שלמה בבנין המקדש⁸,
ומזה אמנם יש ענין התכללות המדות בנפש. עוד איזה דברים כו'
בדא"ח.

⁶ לשלימות הענין מובא בזה מכתב מאגרות קודש כרך ב ע' 340, שם נתבארו השאלה והתשובה:

במה שהעיר בשהיחווה"א פ"ו במש"ש דמהתכללות המדות זב"ז למעלה נראה לעין דאיהו וגרמוהי
חד שלכן הן מתכללות, והקשה דהרי גם באדם מצינו התכללות המדות זב"ז - שהיחווה"א הועתק
כמעט כולו בהמשך מים רבים תרל"ו, בשנים קלים ובסדר אחר, והנ"ל הוא שם פ"א - וי"ל
דהתכללות המדות ויחודן זב"ז אפשר בשני אופנים. א) מפני חלישותן (ע"י השפעת המוחין
וכיו"ב) נותנין מקום גם למדה ההפכית - ובכלל זהו מדות דתיקון רך כקנה, מדות הגלויים שבאדם
בעל שכל. ב) אף שהן בתוקפן, אבל ע"י הארת כח נעלה ביותר מתבטלין ממציותן ובמילא
יכולים להיות מדות הפכיות ביחד - ובכלל זהו מדות כמו שהם בעקודים, מדות שבעצם הנפש.

ונתבאר כ"ז בארוכה בתורת חיים בראשית - השני, וראה ג"כ בס' בד קודש פ"ד.

והנה ב' אופנים אלו נמצאים הן למעלה הן באדם אבל חילוק הכללי בין למעלה ולמטה הוא,
דלמעלה התכללות המדות הוא מפני הארץ אור עליון אוא"ס שבחכ' (ראה תו"ח שם פל"ד) כי אין
חלישות למעלה ומה שנק' מדות דתיקון רכים הוא בערך מדות דתהו וזהו פי' מ"ש בשהיחווה"א
שם. ולמטה במדות הגלויים הוא מפני החלישות ממש שפועלים המוחין במדות.

⁷ בצפניה (ב ג) נאמר: בקשו את ה' כל ענוי הארץ אשר משפטו פעלו. הגמרא (יבמות עח ב
ורש"י) למדה מכאן שבעת שדן ה' את שאול המלך על שגרם להריגת הגבעונים, בה בעת תבע
הקב"ה את כבודו של שאול על שלא נספד כהלכה. 'באשר משפטו, במקום שדנים האדם שם
מזכירין פועל צדקותיו.

⁸ 'ואדרבה יכול להיות שני הפכים בתכלית כמו שמצינו בבנין בהמ"ק שהיתה השמחה גדולה עד
מאד כשאמר שלמה שיר השירים שלא היתה מיום בריאת העולם. וכמ"ש (מלכים א ח) כי מלא
כבוד ה' את בית ה'. שבא האש מלמעלה היינו בחי' גילוי השכינה למטה נמצא שהי' השמחה
רבה מאד ועל אותו הפרק נאמר (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום
אשר בנו אותה. ממה שלקח בת פרעה כו'. נמצא שהיו ב' הפכים יחד בעת ובזמן אחד" (תורה
אור פרשת נח ט, ד)

יושב באמצע: הרב שניאור זלמן גרליק ע"ה מרא דאתרא כפר חב"ד.
מימין נכדו הסופר הרב שמשון שי' כהנא - סב החתן, בעת חתונתו.
עומד על גביו הרב מנחם נחום גורלינק ע"ה חתנו של הרב גרליק.

כהשלמה לדברי התורה שהובאו לעיל, מובאים כמה סיפורים אודות הרב גרליק, שסיפר הרב מרדכי שמואל אשכנזי הרב של כפר חב"ד, שהיה תלמידו חביבו.

הרב גרליק

הדמות המרכזית שליוותה את הרב אשכנזי בין השנים תשכ"ה-תשל"ד, הייתה זו של רבו של הכפר, הרה"ח ר' שניאור זלמן גרליק. הרב אשכנזי למד עימו בחברותא וערך אצלו שימוש, תוך שהוא סופג ממנו דברי חוכמה ו"חלק חמישי" של השולחן-ערוך.

"הרב גרליק", סיפר הרב אשכנזי, "היווה שילוב מופלא של גאונות בתורה עם פיקחות יתרה, לצד היותו בעל שמועה נפלא. תשובותיו ההלכתיות התאפיינו בפרקטיות ייחודית, וגילמו את התבונה הנדרשת מרב. גילו הישיש לא הכהה את תושייתו, והיו אומרים אודותיו, כי למרות היותו נמוך-קומה וכפוף, תוך שהביט על הקרקע בעת צעידתו, הרי שהוא ראה טוב יותר מאנשים גבוהים, שצעדו עימו והביטו סביב..."

אמרה נאה

"בעת הפרשת מעשר בהמה", ציטט הרב אשכנזי ווארט פיקחי ששמע מהרב גרליק, "הטלאים מוצאים מהמכלאה ונמנים, וכל עשירי שבהם נצבע באדום ומיוחד למעשר. הגמרא אף דנה אודות מקרים שונים בהם חלה טעות במניין. אולם, מדוע ננקט תהליך כה מסובך, תחת מניית כל הטלאים יחדיו והפרשה מאסיבית של עשירית מהם למעשר?! כך אף תימנענה טעויות בספירה!"

"התירוץ הינו פשוט: ההוראה להפריש עשירית מהטלאים, מרתיעה וגורמת להיסוס. המנייה הדקדקנית, לעומת זאת, מדגישה: "אחד עברי, שני עברי", ומקלה להפריש את העשירי."

פיקחות והומור

הרב אשכנזי ציטט אמרה משעשעת ששמע מהרב גרליק:

"בקהילה שכיהנו בה במשך השנים כמה רבנים, מי יכהן כרבה בעת תחיית המתים? התשובה היא: **א.** כל רב יכהן כרבם של בני העדה מתקופתו. **ב.** לא כל הרבנים יקומו..."

הרב אשכנזי הוסיף בהלצה, כי לכן הבלנק שלו נושא את הכותרת "לשכת הרבנות כפר-חב"ד", ללא ציון שמו, שכן לעתיד לבוא, יקומו רבניו השונים של הכפר..

עוד סיפר הרב אשכנזי, כי מישהו הסתובב בביתו של הרב גרליק ולא עזבו, כדרכם של טרחנים למיניהם, שמתנחלים ברשותו של השני. שאל הרב גרליק את הלה: "מסיידים בביתך?"...

אנקדוטה נוספת: הרב גרליק גילה לרב אשכנזי, כי פעמים שאינו מסכים לחלוטין עם תעודת הסמיכה שמעניק למאן-דהו, או עם תוכן מסמך כלשהו שחותם עליו, אזי חותם במרחק מסוף מילותיו, כנאמר בתורה: "מדבר שקר תרחק"...

פורים דמוקפים

הרב אשכנזי ציין, כי הפסיקה בכפר-חב"ד בתקופתו של הרב גרליק הייתה, שבחור מירושלים שלומד בישיבה בכפר ונוסע בליל ט"ו אדר לביתו, כדי לשהות בו בפורים דמוקפין, אין לו לקיים שוב את החג.

"שכן", הסביר הרב אשכנזי, "בהתאם לדברי הירושלמי, כי בן עיר **"שעקר דירתו"** לכרך בליל ט"ו אדר, מתחייב ביום פורים נוסף, פסק הגאון הרב צבי פסח פראנק, שבן עיר שנסע לכרך בליל ט"ו אדר ונותר בו לפורים דמוקפין **מבלי** שעקר את דירתו, אינו מחויב ביום חג נוסף.

"עקירת דירה", המשיך הרב אשכנזי, "אינה בסתירה אומנם ל"דעתו לחזור", כפי שעולה משולחן-ערוך אדמו"ר הזקן סימן תצו, אולם היא מחייבת חיסול עסקיו של הלה במקום עזיבתו. לפיכך, הבחור שהותיר את מיטתו וחפציו האישיים בישיבה, אינו מתחייב במצוות חג הפורים שוב בביתו".

יצוין, כי הרב אשכנזי ציטט פעם פסיקה כלשהי, בדיני חג הפורים

בכרך ובעיר, ומישהו הגיב: "בירושלים לא יקבלוה". הרגיעו הרב, בצטטו בהלצה, בשם הרב גרליק: "ירושלים חיה על-פי "קבלה"..."

פסקים מעניינים

להלן כמה מהפסקים שהרב אשכנזי שמע מהרב גרליק:

א. אין מניעה לערב יין ומיץ ענבים במידה זהה ולקדש. לפיכך, פסק הרב אשכנזי בנוגע לליל הסדר, כי במקום להקל את חריפותו של היין באמצעות הוספת מים לכוס - כפי שנוהגים חלק מהאנשים אשר קשה להם לשתות יין אולם חפצים להדר ולשתותו בכל זאת - יש לערב יין ומיץ ענבים במידה זהה. "עם זאת, עירוב שני שלישי יין ושליש מיץ ענבים, הינו מהודר יותר", ציין הרב אשכנזי.

ב. עריכת חופה טרם השקיעה אינה חוסכת שבע-ברכות בשבוע שלאחר-מכן, שכן נדרש "מעת לעת" בין שבע-ברכות אחד למשנהו. הרב אשכנזי ציין, כי החיד"א פוסק כך.

הרב אשכנזי שמע מהרב גרליק, כי נוהגים כך **לאור דבריו של אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך:**

ויש נוהגים שלא לומר תחנון כל שבעה כשהחתן בבית הכנסת, שכל שבעת ימי המשתה הם לו כרגל, ואפילו ביום ח' לחופתו (בשחרית) אין נוהגים ליפול על פניהם, כיוון שהייתה החופה סמוך לערב (**ולא נשלמו ז' ימים עד יום ח' בעת ההיא**).

היינו, ששבעת ימי המשתה, אשר הינם כרגל של החתן, מסתיימים **שבוע בדיוק לאחר השעה שבה נערכה החופה**, ויום החופה אינו נחשב **כיום שלם** משבעת ימי המשתה - בתור "מקצת היום ככולו".

ממילא, אם החופה התקיימה למשל ביום שלישי, אזי יערך שבע-ברכות אף בליל שלישי בשבוע הבא, וביום שלישי ניתן יהיה לערוך את השבע-ברכות בישיבת תומכי-תמימים עד השעה שבה נערכה החופה שבוע לפני כן.

ג. תלמיד מחוץ לארץ הלומד בארץ הקודש, חוגג בשלוש הרגלים יום אחד בלבד.

ד. הרב גרליק שאל את הרבי, האם יולדת מברכת "הגומל", ונענה, כי לא ראה שנוהגים כך. הרב אשכנזי הסביר, כי בעבר, לידה היוותה סכנה, ולכן הפוסקים חייבו בברכת "הגומל", אולם כיום המצב הינו שונה. עם זאת, הרב אשכנזי ציין, שבלידה המלווה בסיבוכים דוגמת ניתוח קיסרי, יש לברך "הגומל".

ה. אין מברכים "שהחיינו" ו"הטוב והמטיב" על לידה..

ו. בדברי אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך, אודות שלילת עריכת פדיון הבן שנדחה - ביום שישי, יש להגיה: "ולא יפדנו בלא סעודה", במקום: "אלא יפדנו". בכך משתנית משמעות הדברים לחלוטין.

ז. הרב גרליק, בניגוד לרה"ח ר' יעקב לנדא, סבר כי אין להשתמש בחג הפסח בשמן נוטלה (שמן המופק מזרע כותנה).

טלטול בשבת

הרב אשכנזי שמע מהרב גרליק שאלה מסוימת הנוגעת למעשה, והם נותרו בה ב"צריך עיון":

אדמו"ר הזקן פוסק בהלכות פסח, כי בערב החג, החל משעה שישית, החמץ הינו מוקצה ואסור לטלטלו, אולם לצורך מקומו, מותר לדחפו באמצעות קנה, וזאת בהתאם לפסיקתו של רבינו בהלכות שבת, אליה מפנה בהקשר זה, כי "אם אינו צריך כלל לגוף האיסור, ואינו מטלטלו על-ידי ההיתר אלא בשביל דבר המותר, כגון לפנות מקומו, זהו טלטול מן הצד שהתירו חכמים".

אולם, מנגד, במקרים דומים, דוגמת פינוי השולחן בשבת מקליפות אגוזים ושקדים, פוסק אדמו"ר הזקן אחרת, וקובע, כי "אסור להעבירן מעל השולחן, בין בידי בין בדבר אחר שבידיו!"

שאלה מזהרב

הרב אשכנזי נשאל שאלה מסוימת בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן, והוא השיב, כי הרב גרליק הקשה קושיה זו בפני הגאון מטשיבין ע"ה, אך הרב גרליק לא היה מרוצה מהמענה.

השאלה הייתה, מדוע בסימן תצח - שם קובע אדמו"ר הזקן, כי תלישת נוצה מצוואר העוף כדי לשחטו בחג, הינה אסורה **מדאורייתא** גם מצד "גוזז", למרות שאינו זקוק לנוצה - רבינו אינו מציין, כי ישנה מחלוקת האם איסור זה של גוזז הינו מהתורה או מדרבנן, כפי שציין זאת בסימן שמ, כשפסק שגזיזת ציפורניים בשבת אסורה **מדאורייתא** אף אם אינו זקוק להן, וכן אינו מפנה לציון זה שבסימן שמ, כפי שנהג במקרה נוסף בהלכות שבת, בסימן שכח?

הגאון מטשיבין עיין ארוכות בשאלה, ולבסוף השיב בדוחק, כי ייתכן שאדמו"ר הזקן סובר כשיטתו של ה"פני-יהושע", שביום טוב, בניגוד לשבת, מלאכה שאינה צריכה לגופה אסורה **מהתורה**, וממילא, לאדמו"ר הזקן לא הייתה סיבה לציין לשיטה המתירה מדאורייתא את תלישת נוצת העוף בחג, שכן היתרה נובע מגישתה, שמלאכה שאינה צריכה לגופה ביום טוב אסורה רק **מדרבנן**.

אולם, הרב גרליק לא היה מרוצה מהתשובה, והרב אשכנזי תלה זאת (ייתכן כי בשם הרב גרליק), בכך שמוכח כי אדמו"ר הזקן סובר, שמלאכה שאינה צריכה לגופה מותרת מדאורייתא אף ביום טוב.

וידום הזקנה

הרב אשכנזי שמע מרבו הראשון של כפר-חב"ד, הרה"ח ר' שניאור זלמן גרליק ע"ה, אשר נהרג בתאונת דרכים מחרידה, סמוך לגיל תשעים וארבע, בהיותו צעיר ברוחו עד יומו האחרון: "תמיד חשבתי שזקנה הינה דבר טבעי. היינו, שכל אחד מגיע לגיל מסוים שבו חייב הוא להיות "זקן". אולם, הגעתי למסקנה, כי זקנה היא וירוס, שאת האחד תופס ואת השני לא. אותי הווירוס הזה לא תפס..."

הרב אשכנזי סיפר, כי כאשר הגיעו גדולי תורה מסוימים לאפות מצות בכפר, נהג המרא דאתרא הרה"ח ר' שניאור זלמן גרליק ללוותם בתום האפייה, אולם דינו של האדמו"ר מבעלז היה שונה. שכן, **דווקא** לאור צדקותו הנודעת של האדמו"ר, חפץ הרב גרליק לשלול כל הווה אמינא של נגיעה בהתקשרותו לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

כסף וכבוד

להלן כמה עניינים אודות רבו של כפר-חב"ד, הרה"ח ר' שניאור זלמן גרליק ע"ה:

א. הרב גרליק ניהל גמ"ח, לו תרם את התשלומים שקיבל עבור סידור קידושין, תוך שהורה, כי אף אם רב אחר מסדר קידושין בכפר, הרי שהתשלום על כך יעבור לגמ"ח המדובר.

הרב אשכנזי שח בהקשר זה, כי מישהו ביקש רשות מהרב גרליק לכך, שרב אחר יסדר אצלו קידושין בחתונה. הרב גרליק ציטט בתגובה את מאמר ההגדה: "אילו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים - דינו..." והורה: "כבוד שם, כסף פה..."

מניין מיוחד

ב. אודות הסמיכה שקיבל הרב גרליק מחסיד ישיש בשם ר' הערש בער, יש להוסיף, כי הרב אשכנזי שמע מהרב גרליק, שבעת ביקורו המדובר אצל ר' הערש בער, ראה מניין שהיה נקרא "דעם אלטער רבי'ס מניין" (המניין של אדמו"ר הזקן), אשר נהגו להתפלל בו את תפילת שחרית במשך שעה וחצי, כפי שמורה אדמו"ר הזקן ב"איגרת-הקודש" אודות תפילת הציבור בימי החול. המניין הוותיק נוסד על-ידי הרה"ח ר' אייזיק מהומיל נ"ע.

לרב גרליק היה "קאך" מיוחד בהוראה המדוברת שב"איגרת-הקודש". אולם, יצוין, כי הרבי אמר למשפיע הרה"ח ר' ניסן נמנוב ע"ה, **לגבי מי שאינו מתפלל באריכות**, כי מצד "נשתנו העיתים", די כיום בשליש אחד פחות ממה שהורה אדמו"ר הזקן, ועל התפילה בציבור לארוך כשעה.

עת רצון

ד. הרב אשכנזי סיפר, כי הרב גרליק פסק, וכן היה נהוג בתל-אביב, שלא נהגו קדושת שביעית בפירות נוכרים.

ואכן, בדף "הוראות לשנת השמיטה" שכתב הרב גרליק בחודש אלול

תשל"ב - ונשמר בגנזיו של הרב אשכנזי, נכתב: "מנהג עתיק ירושלמי, שעל תוצרת נוכרית אין קדושת שביעית".

ה. בדו"ח נשי-חב"ד אל הרבי מט"ו אלול תשכ"ו, אשר נשמר אצל הרבנית אשכנזי, צוטט ווארט שאמר הרב גרליק בכינוס הארצי של נשות אנ"ש, שהתקיים שבועיים לפני כן, בכ"ט מנחם-אב, בכפר-חב"ד:

פתח את הכנס הרב גרליק שליט"א בנושא: בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים. אישה כשרה עושה רצון בעלה - עושה עת-רצון לבעלה.

ב. מכתבים של הרבי, חלקם ב'פרסום ראשון' למשפחות החתן והכלה.

המכתבים לרב גרליק באדיבות משפחת גרליק, ותודתנו נתונה להם.

גרליק-כהנ"ד
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 9-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה, י"א' סנ"א תש"כ
ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק
בצ"צ מוה' שניאור זלמן שי'

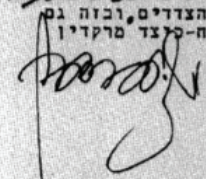
שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה מכתבו מר"ח סנ"א והקודמו, ובכח
כינחיים נחקבל מכתבי לועד הכללי של הכפר וכן לועד הרוחני, ובו
ג"כ-שלא שלחתי כל שלוחים לכפר חב"ד, לא אכרך פלוגי ולא אכרך

ובכלל הנהוג-כששולח הנני שלוחים, הנני מודיע עד"ז ובפרסום.

כמ"ש אודות סדרי חתונה = בכלל אין דעתי נוחה כלל
מכובד טעון על ידי שכירנה אולם ועוד ~~בכח~~ הוצאות שאין בהם כל
תועלה, ואפילו בשכית ג"כ לא, ואף שהפליגו חז"ל בשמחה חו"כ ואיך
שכל אחד מחויב כזה, הרי רואים כמוחש שהשמחה יותר גדולה כשעושים
החתונה לא באולם רשמי שמסורה הון הועפות, ~~מפני~~ עושים החתונה
באופן ~~אחר~~ דכל דפשים ספי מעלי ספי, אלא שמוכן ג"כ-שכ"א כשפחת
לסדר העניין ~~לירכי~~ נועם וכחסמה מלאה של שני הצדדים, ובזה גם
דעת נשים ורצונם וק"ל, וכמוכן ג"כ מהדרוש דא"ה-הנצד מרדיון
לפני הכלה דוקא.

בברכה לבשו"ס ככל הנ"ס

עניני חתונה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYocinth 3-9250

מנחת מענדל שניאורסאהן
ליוכאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, ד' ניסן תשכ"א
ברוקלין

ועד הרוחני דכפר הבי"ד
ובראשם הרה"ג הרה"ח
איי"א נוי"נ הרשי"ז מרא
דאתרא,
ה' עליהם יחינו.

שלום וברכה!

הגיעני שמועה סוזרה שיש בכפר הבי"ד כאלו
שאינם בעלי משפחה, ואינן קשורים אולם לחג הפסח, ואפילו
לא להסדרים,

וסובן שלרוב החמ"י לא האמנתי להענין. אבל
מאידך גיסא, אין לי רשות פהלי לברר את האסור, וחי"ח אם
יודיעוני מצב הדברים בזה.

Handwritten signature

בברכה לחג פסח כשר ושמח

RESISTANCE TO SEAL

עניני חג הפסח ודאגה לכל אחד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
לובאוויטש

770 איסטען פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ערב חג הסוכות, בעלות המנחה,
ה' תשכ"ה. ברוקלין, נ. י.

הרה"ב הרה"ח אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ כו" מו"ה
שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

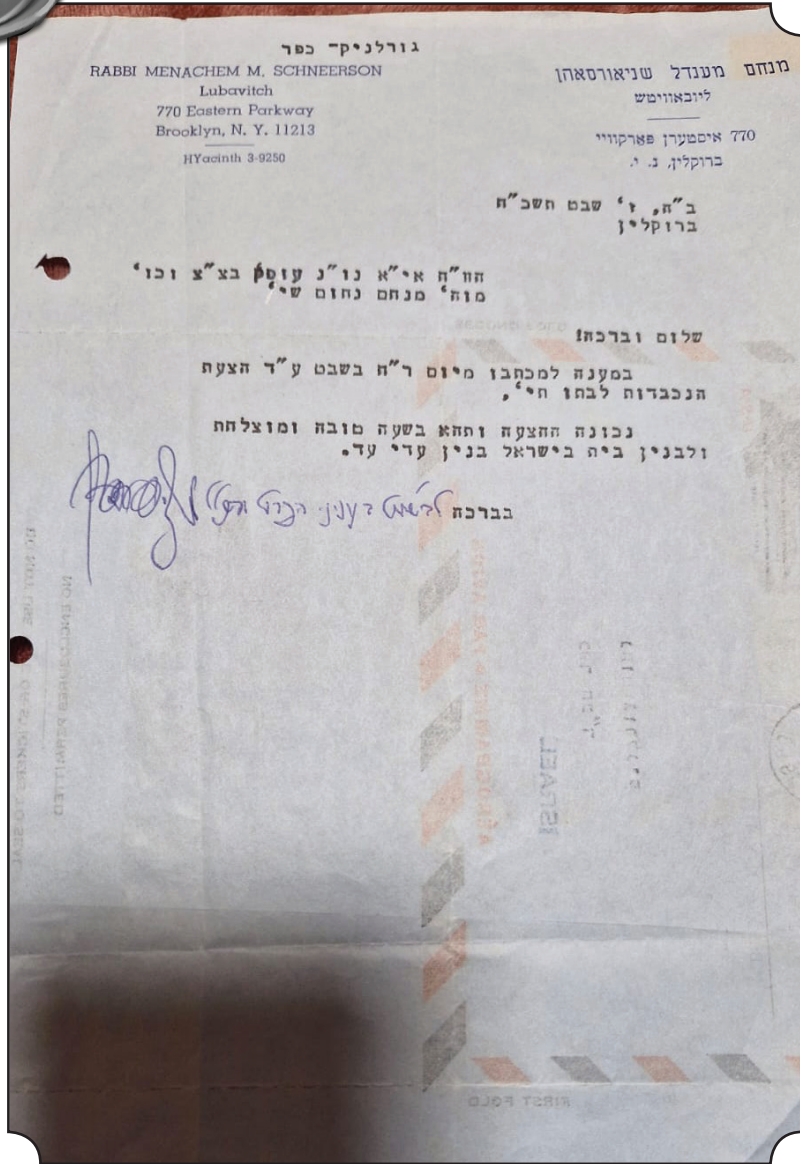
ת"ח בעד דברי תחנונים ששלח לי כ' שי.
ויהי רצון אשר בקרוב בימינו נזכה, בתוך כלל
ישראל, לראות בנחמת ציון וירושלים,
ולקיום היעוד בלע גו' ומחה ה"א דמעה מעל כל
פנים גו',
והקיצו ורננו שופני עפר שיחיים ה' בטל של
אור גדול של מעלה.

בברכה לבשורת טובות
ולחג שמח

בעלות המנחה: ראה ברכות ו, ב. ונח' באור החורה להצ"צ
וישלה (רלד, ב) ו"ש"ב. בלע גו'. פנים גו': ישעי' כה, ח.
סוף מו"ק. הקיצו ורננו: ישעי' כו, יס. בטל של אור:
זח"א ק"ה, סע"א. וראה ג"כ חגיגה יב, סע"ב. כתובות ק"א, ב.
תניא ספלו.

מכתב מהרבי מענה על ניחום אבלים אחרי פטירת הרבנית הצדקנית
מרת חנה ע"ה אימו של הרבי

גורלניק'ר כפר
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ז' שבט תשכ"ח
 ברוקלין

הח"ה אי"א נר"נ עוסק בצ"צ וכו'
 מוה' מנחם נחום שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ר"ח בשבט ע"ד הצעה
 הנכבדה לבחן ה"י,

נכונה החצעה ותחא בשעה טובה ומוצלחה
 ולבנין ביה בישראל בנין עדי עד.

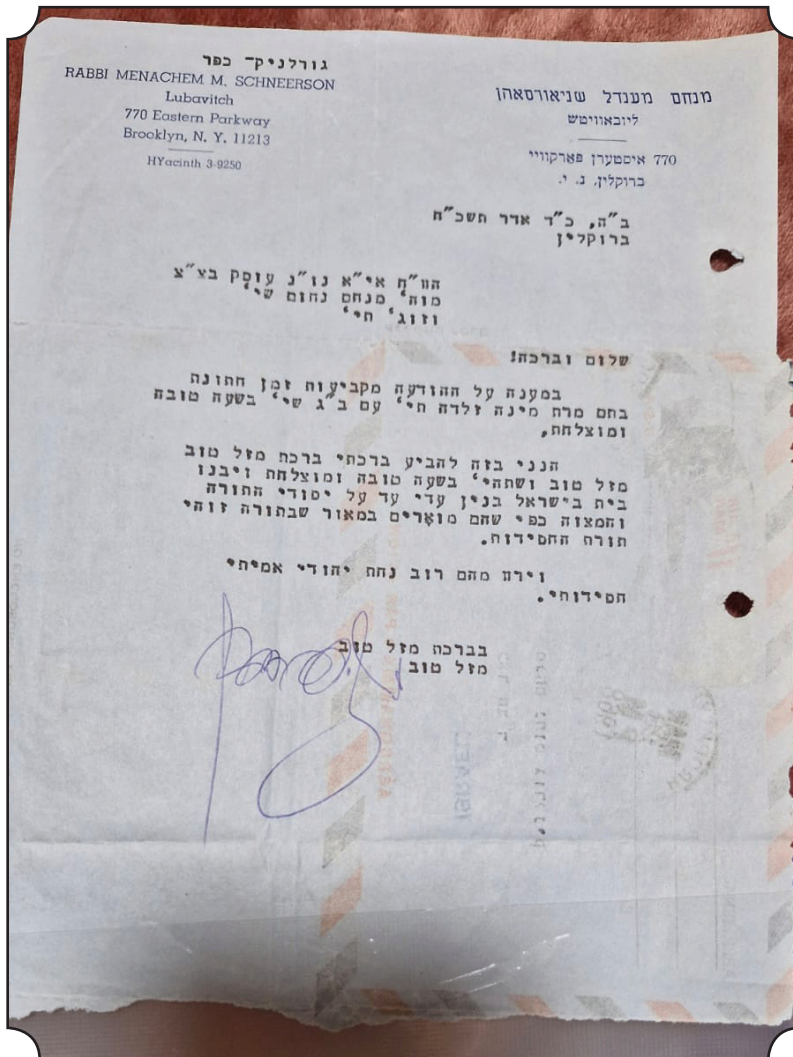
בברכה (אמא) ד ענין הכריז (ה) א. ג. פ.
 [Handwritten signature]

NO POSTAGE
 NECESSARY
 IF MAILED
 IN THE
 UNITED STATES

NO POSTAGE
 NECESSARY
 IF MAILED
 IN THE
 UNITED STATES
 FIRST FOLD

מכתב ברכה לרב מנחם נחום גורלניק לשידוכי בתו - סבתו של החתן

גורלניק'ס כפר
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ד אדר תשכ"ח
ברוקלין

הו"ת אי"א נו"נ עופק בא"צ
מוה' מנחם נחום ש"י
וזוג' ח"י

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעה זמן החונה
בחם מרח מינה זלדה ח"י עם ב' ג' ש"י בשעה טובה
ומוצלחה,

הנני בזה להביע ברכתי ברכה מזל טוב
מזל טוב ושחה'י בשעה טובה ומוצלחה ויבנו
בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה
והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי
תורה החסידות.

וירג מהם רוב נחת יהודי אמיח'י
הסידות'י.

בברכה מזל טוב
מזל טוב
[Handwritten signature]

מכתב ברכה להרב גורלניק לחתונת בתו -
סבתו של החתן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כ' תמוז תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' שמשון שי'

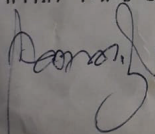
שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולדה להם בח למזל טוב
ונקרא שמה בישראל חי' שפרינצא חי',

הנה יה"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם זוג' חי'
להורה ולחופה ולמעשים טובים מחוך הרחבה.

-ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אשר מנגבנו
הוא לאמר גם בלידה בח לתורה ולחופה ולמעשים טובים,
ע"פ מרז"ל (ברכות יז' א) נשים במאי זכיון באקרובי' כו'
באחנוי' כו' ונטרין כו'.

ולהודעתו אודות יום הולדה השלישי של בנם אברהם
יוסף שי', הנה מועתק לקמן קטע ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בנוגע למנהג ישראל זה. ויה"ר מהשי"ת
שיגדלו ביחד עם זוג' חי' ואת כל ילדיהם שיחיו להורה ולחופה
ולמעשים טובים מחוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

וז"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

.....ובדבר גזיזת השערות -אפשרעניש- הוא דבר גדול
במנהג ישראל ועיקרו הוא בהחינוך דהשאר פיאוח הראש, ומיום
הגזיזה והנחת הפיאוח של הראש, נהגו להדר להרגיל את החינוך
בענין נשיאת ט"ק וברכות השחר וברכת המזון וק"ש שעל המטה.
והשי"ת יהי' בעזרת שיגדלוהו להורה ולחופה ולמעשים טובים
מחוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעה בגשמיות וברוחניות.

מכתב ברכה לסב החתן הרב שמשון שי' כהנא ללידת בתו - אם
החתן

טגל-

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מוזחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ר אד"ש חשי"ם
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ וכן
מוה' יעקב אלחנן שי'.

שלום וברכה
לגיל מצוה,

במענה על הודעתו אודות הכנסת בנם שלום דוד שי'.

הנה יה"ר מהשי"ח, אשר מבין שלש עשרה למצוה יגדל
לבן פמשה עשר וכו' כפסק המשנה (אבוה פרק ה'), ויוסיף התמדה
ושקידה בלימודו בתורה, בתורה הנגלה וכן בתורה החסידות, ויחד
בקיום המצוה. והשי"ח יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

והוא וזוג' הי' ירוו ממנו ומכל יז"ח שיחיו רוב
נחת חסידותי.

בברכת ה' זלמן זלמן זלמן

מכתב ברכה לבר מצוה של סב הכלה

סגל-ציריך

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' יעקב אלחנן שי'

בי"ה, כה' טבת תשי"ם
ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נהקבל סכתבו מכ"ב טבת.

ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם, על הציון
הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגים ז"יע, כאו"יא להמסרן לו
סחאים לחנן כתבו.

ואכפול ברכתי, אשר הוא וזוגתו הרבנית חתי' ירו רוב
נחת אמיחי הוא נחת-חסידותי סכל יו"ח שיחיו-מגוע רבנו הזקן בעל
החניא = (פוסק בנסתר-דחורה) = והשו"ע = (פוסק בנגלה דחורה) ויהי' זה
סחוד בריאות-הנכונה והרחבה אמיחית.

בברכה לבשו"מ בכל האסור
[Handwritten signature]

מכתב ברכה למשפחת הכלה

טגל-ירושח ו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תש"כ
ברוקלין, נ. י.

עך הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יעקב אלחנן שי' הלוי

שלום וברכה!
מכתבו מעש"ק, ד' ניסן נהקבל.
ולקראת חג המצות, זמן חירוהנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות
מראגות בגשם ומראגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורהנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת חג המצות
וערבך
א. י. ש. נ. י.

מכתב ברכה של הרבי לסב זקן הכלה. במכתב
מוסיף הרבי ש"ב, ככל הנראה מכיון שהוא
מצאצאי רבנו הזקן.

ג. 'תלמידו שהוא בנו'. מקורות לתורתו של הרבי, בתורת אביו הרב הגאון המקובל וכו' רבי לוי יצחק זצ"ל.

כהקדמה לחלק הבא העוסק בתורת אביו של הרבי הגה"ק רבי לוי יצחק זצ"ל מובא קטע אודות מכגש שהתקיים בין סבו זקנו של החתן הרב מנחם נחום גורלניק, חתנו של הרב גרליק, לבין הגאון הנ"ל.

אחד הסיפורים המעניינים שרשם הרב גורלניק ביומנו היה מחורף תער"ב.

היה זה בהיותו ילד, עוד קודם בר-המצוה. לרגל אירוע חנוכת הישיבה בה למד, ביקר בעיר יקטרינוסלב.

הנהלת הישיבה רצתה להותיר רושם על הנאספים. אי לכך החליטה, כי הילד נחום גורלניק שכאמור טרם חגג בר מצווה, יחזור פלפול לפני כולם. בכך יוכיחו לכל את יכולת הלימוד של תלמידי הישיבה. ואכן נחום, הילד בעל המכנסים הקצרות כשגרביים עד לברכיו, עלה על גבי השולחן ואמר פלפול תורני בעברית צחה.

בין היושבים על הבימה היה רבה של העיר יקטרינוסלב, רבי לוי יצחק, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. רבי לוי יצחק התרשם מאד מהתלמיד הקטן נחום. בסיימו את הפלפול הוציא מטבע מכיסו ואמר לנחום שהוא מזמינו לאכול אצלו ארוחת ערב, ומבקשו שבהזדמנות הראשונה יבוא אליו ברכבת החשמלית, כי ברצונו להכיר לו את בנו בן התשע (כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו).

ר' נחום נסע והגיע לבית הרב על פי הכתובת. הרבנית פתחה את הדלת וקיבלה את פניו. הרב והרבנית הזמינוהו לשבת על יד השולחן וכיבדו אותו בכוס תה. הרב שאל אותו על דבר למודיו ומשפחתו וכו'. כל העת ישב בפנינת החדר בנם בן החמש (לייבל), ראשו בין ידיו, כשהוא מתעמק בספר ולא שם לב כלל לשיחה המתנהלת בחדר.

מספר ר' נחום ביומנו:

אמרתי לרב והרבנית שזו לי פעם הראשונה בה אני רואה שילד מתעמק עד כדי כך במשחק. "משחק?", ענה לי רבי לוי יצחק ומיד התכופך ולקח מהילד (לייבל) את הספר עליו רכן. התברר שהספר אינו אלא משניות מסכת מנחות. "תואיל נא להגיד את מה שקראת", פנה רבי לוי יצחק אל בנו. הילד החל להתפלפל במשנה. לא האמנתי

למשמע אזוני. באותה שעה לא זכיתי לראות את האח הבכור (הרבי)
מאחר ובעת ביקורי, הוא לא היה בבית...

תלמודו שהוא בנו

בשיחת כ' מנחם אב תשל"ט (שיחות קודש תשל"ט כרך ג ע' 587)
אמר הרבי:

רגיל הרי ביום הילולא להזכיר ענין בשם בעל ההילולא.

אמנם בנידון דידן, אין צורך להבהיר דבר זה, בדוגמא שהגמרא (יבמות
צו ב) מספרת שר' יוחנן הקפיד על כך שר' אלעזר אמר לשמעתא בי
מדרשא ולא אמרה משמיה דר' יוחנן, ועל כך אמרו לו ש: 'ר' אלעזר
תלמידך יושב ודורש סתם והכל יודעין כי שלך היא',

ששם מדובר אפילו לגבי תלמיד סתם, שלא היה בנו של ר' יוחנן,
על אחת כמה וכמה כשמדובר על תלמיד שהוא בנו [אפילו במקרה
שמדובר על בן שהוא בבחינת 'חומץ בן יין', כלשון הש"ס], שאז לא
צריך להדגיש ולומר זאת בשמו, כיון ש'הכל יודעין כי שלך היא'.

בהמשך לזה, לפנינו כמה דוגמאות מענינים שהביא הרבי, שמקור
הביאור הוא בכתבי אביו.

א. תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה שבשמינית

רקע: בגמרא מסכת סוטה (ה, א), נחלקו אמוראים אם ראוי שתלמיד חכם יהא לו קצת גאוה 'שמינית שבשמינית' כדי שיהיו דבריו מתקבלים.

בהלכה ברמב"ם נפסק כדעה השוללת את הדבר מכל וכל 'לא מיניה ולא מקצתה'.

והנה בחסידות מבואר בכמה מקומות כי ראוי לו לעובד ה' שיהא לו מעט גאוה שאם לא כן לא יערב ליבו לגשת אל הקודש באומרו מי אני ומה אני.

הרבי שלח את השאלה לאביו.

ונקודת הביאור של אביו, על פי הליקוטי תורה שם, שבתחילת עבודת ה' יש מקום למעט גאוה, משא"כ אחר כך לא מיניה ולא מקצתה. (ליקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שה).

וע"ד קושייתך בהמבואר בתו"א בדרושי פורים שצ"ל שמינית שבשמינית ושענין זה הוא מ"ת על ה"ס, הרי הרמב"ם פסק דלא מינה ולא מקצתה (בהל' דעות פ"ב הלכה ג' ע"ש). איני מבין את קושייתך הכי התו"א ולקו"ת וכדומה הוא ספר וחיבור שנתחבר להלכה ולפסקי דינים, שאז הי' נופל הקושיא, הרי הוא ספר שענינו לפרש הענינים ברוחניות ובעבודה שבלב, והרי בסוטה ד"ה יש דעת ר"ח ב"א אמר רב שת"ח צ"ל בו שמינית שבשמינית, שגם הדעה הזאת דא"ח היא (לוא יהא שאין הלכה כמותה). הנה בתו"א וכדומה הוא לפי הדעה הזאת. עוד זאת, כנראה מלשון הגמרא שם משמע שרנב"י שס"ל לא מינה ולא מקצתה כו' אינו חולק על הדעות הקודמים דר"ח ב"א כו' ודרבא, כי הרי איתמר אמר רנב"י כו', ואם בא לחלוק הול"ל רנב"י אמר (אם שבהג"מ ברמב"ם שם מבואר שחולק). וגם הדעות הקודמים הרי לא יחלוקו על האמור באבות במשנה מאד מאד וזו שפל רוח, שהוא עד קצה האחרון, וכל הדעות אמתיים המה. והוא עפ"י המבואר בתו"א שם, שלבוש מלכות וסוס כו' צ"ל ע"י המן, בחי' גאוה קצת לאתר הבירור, והיינו דעות ר"ח ב"א כו' ור"ה כו' דר"י ורבא כו'. וכתר מלכות א"א להיות כלל ע"י המן רק ביטול לגמרי, היינו דעת רנב"י, ושניהם אמת הם, ועיי' בהוספות לתו"א במג"א מה שצ"ל שמינית שבשמינית הוא רק בתחלת העבודה, אבל אח"כ צ"ל ביטול גמור כמו באברהם שמצאת את לבבו נאמן לפניך ע"ש. הנה עפ"י ג"כ א"ש ב' הדעות שמא"ח ומר אמר חדא ולא פליגי, (ועיי' ברש"י בסוטה שם בדרנב"י, לא יחפוץ כו', לא יחפוץ דוקא, שחפץ הוא רצון הפנימי ונפשי, זה אסור, משא"כ ברצון סתם בהא לא קאמר רנב"י, והוא ג"כ מכוון עם האמור, כי חפץ הוא פנימיות הכתר בחי' כתר מלכות, שלמעלה מלבוש מלכות). ועיי' בלחם משנה בפ"א מהלכות דעות הלכה ד' ה', עפ"י האמור שם ג"כ יש לתרץ.

בשיחת חג השבועות תשי"א (תורת מנחם כרך ג ע' 151) מבאר הרבי על דרך זה ממש:

יב. ולהעיר, שאף שדברים אלו (ע"ד החשיבות שבעבודתו) יש בהם רגש של גאווה, וגאווה היא השרש לכל העניינים הבלתי-רצויים⁶⁰ – מ"מ, יש לנצל ענין זה גופא כדי להביא תועלת בעבודה.

ובהקדמה – שבנוגע לענין הגאווה מצינו סתירה (לכאורה) בדברי חז"ל: מחד גיסא – "בשמתא מאן דאית ביה גסות הרוח ואפילו מקצתה"⁶¹, "לא מינה ולא מקצתה"⁶², היינו, שההנהגה בזה אינה יכולה להיות בדרך המיצוע (כבכל עניני דעות שהדרך הטובה בהם היא מדה בינונית⁶³), אלא צריך להתרחק מזה "עד קצה האחרון"⁶⁴; ולאידך גיסא – "ת"ח צריך שיהא בו אחר משמונה בשמינית"⁶².

ומהתירושים בזה⁶⁵ – שכאשר נמצאים באמצע העבודה, בדרגה נעלית יותר, אזי צריך לשלול ענין הגאווה לגמרי, "לא מינה ולא מקצתה", משא"כ בהתחלת העבודה צריך להיות "שמינית שבשמינית", "כי אם לא יהי בבחינת הגבהה כלל, לא יערב לבו לגשת אל העבודה, באמרו מי אנכי ומה עבודתי"⁶⁶.

ונמצא, שלצורך העבודה מנצלים גם ענין בלתי-רצוי, כמו ענין הגאווה, לידע מעלת וחשיבות עבודתו שנוגעת למעלה, שע"ז תהי עבודתו כדבעי.

תורת מנחם - ג (תשי"א ב) / שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק / עמוד 174

גם ברשימותיו הק' (חוברת טו) מביא הרבי נקודות מהביאור הנ"ל:

וא"כ עפ"ז י"ל דלא פליגי בסוטה (ה) – ר' חייא בר אשי אמר רב דאמר "ת"ח צריך שיהא בו שמינית בשמינית" [וכן ר' הונא ברי' דרב יהושע דאמר "ומעטרא ליה כו", ורבא דאמר "בשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה"], ורב נחמן בר יצחק דאמר "לא מינה ולא מקצתה" – ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, והא שאמרו שצ"ל שמונה בשמינית – הוא באופן הא' דהתנשאות (דויגבה לבו וגו'), שהוא מפני קורבתו לאלק', כמבואר שם), והא שאמרו לא מינה ולא מקצתה – הוא באופן הב' דהתנשאות, שהיא מצד תכלית הביטול.

ובזה יתיישב בפשיטות גירסתנו⁷² בסוטה "אמר רב נחמן בר יצחק", ולא (כהלשון הרגיל בפלוגתא) רב נחמן בר יצחק אומר⁷³ – כי לא פליגי, ומר אמר חדא וכו', כנ"ל.

ולהעיר גם מרש"י שפירש בד"ה לא מיני' ולא מקצתה: "לא יחפוץ אדם לא בכלה וכו'" (ולא כשטחיות הלשון שלא יהי' לו רגש של גאווה כלל) – וא"כ אפ"ל דרש"י מדייק הלשון "אמר רב נחמן בר יצחק", ולא רנב"י אומר (כנ"ל), ומפני דיוק זה, וגם מפני שהסברא נכונה בהכרח דשמינית שבשמינית – מפרש רש"י דלא כשטחיות הלשון, אלא דלא פליגי, ורב נחמן בר יצחק אומר רק ד"לא יחפוץ" [יחפוץ דוקא – שחפץ הוא פנימיות הרצון⁷⁴, משא"כ שמינית שבשמינית, שכיון שאינו אלא כמוץ השומר לחטה⁷⁵, הרי הרצון בזה שהוא לצורך השמירה בלבד אינו אלא חיצוניות הרצון, ולא פנימיות הרצון, שאינו חפץ] בזה, אבל, אף שאינו חפץ בזה, הרי בנוגע לפועל צריך (בגלל ההכרח שבדבר) הוא להתנהג באופן של שמינית דשמינית.

ב. תורה לא בשמים היא

בגמרא במסכת בבא מציעא (נט סע"א ואילך), נחלקו תנאים דיני טומאה וטהרה, וכאשר יצאה בת קול להוכיח כשיטת אחד מהם, נענה: 'לא בשמים היא', 'אין משגיחין בבת קול'.

הרמב"ם בפירוש המשניות, האריך מאוד להסביר איך שלא בשמים היא ואין ללמוד שום דבר להכרעת הלכה מהנביאים וכו'.

א' מהשומעים, אצל הרבי הרי"צ, הקשה על מה שאמר הרבי בשם אדמו"ר האמצעי שהתנאים והאמוראים, אמרו דבריהם, על דרך שראו למעלה, מדברי הגמרא והרמב"ם הנ"ל,

הרבי הקשה שאלה זו לאביו, ואביו ביאר הדברים באריכות (ליקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' רסג ואילך).

ע"ד קושתיין בבה"ז פ' וישלח, מש"כ שם שהתנאים ואמוראים פסקו הדין רק עפ"י הבשם בשרש החכ' שבתורה כמו שהיא למעלה כו', שלכאורה הוא היפך הידוע שלא בשמים היא, ואין משגיחין בב"ק וכדומה. ומהאמור בהקדמה לפיה"מ להרמב"ם ז"ל "שמה שיעשה יהושע ופינחס בענין העיון והסברא, הוא שיעשה רבינא ור"א", וכדומה הרבה. הנה תדע בני, כי ענין ובביאור הדברים כתב הרלו"צ במכתבו שם:

הנה תדע בני, כי ענין זה צריך ביאור רב רחב ועמוק מאד, ואין כאן המקום להאריך, ואין בי כח להאריך.

ואולם בקצרה אומר לך, אל תדמה, שהלימוד וההשכלה בענין העיון והסברא דחכמי המשנה והתלמוד, וגם מי שאחריהם שעסקו בתורה לשמה, הוא בחי' לימוד והשכלה דשכל אנושי פשוט וכדומה, כמו השכל וההבנה דשארי בני אדם, לא כן הוא כלל וכלל.

הרי אנו מוצאים בכמה מקומות ששכלם בתורה היה באופן אחר לגמרי, שלכן אחר חתימת התלמוד, אין בכח כל חכמי הדור יחד להוסיף או לגרוע שום דין והלכה עליהם, ואין בכחם לחלקום עליהם בשום אופן בעולם כלל. וגם בהדורות שאחרי זה אין בכח האחרונים לחלוק בשום אופן על הגאונים שאחר התלמוד ועל הפוסקים הראשונים וכדומה (ומה שהלכה כבתראי, הן בתלמוד, ויש סברא שכמו כן הוא בהגאונים והפוסקים שאחריהם אין זה שייך לנדון דידן).

ובחכמי המשנה והתלמוד גופא, מצינו שאיתמר שלבן של ראשונים כפתחו של אולם, ושל אחרונים כפתחו של היכל, ואנן כו' ואנן כו',

כדאיתא בפ' כיצד מעברין. ואם הראשונים כמלאכים כו' ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר. ומענינים כאלה נמצא הרבה בתלמוד, אם שהדורות היו מקורבים זה לזה, שמכל זה מובן שבשום אופן אי אפשר לומר שהבנתם ושכלם היה רק על פי שכל אנושי בלבד, כי אם כן הכי לא יארע שימצא בהדורות האחרונים מי שיהיה לו בתולדה שכל עמוק מאד, יותר מבדורות הראשונים.

ובעל כרחק לומר שהבנתם בתורה לא היה רק בשכל אנושי שבטבע בלבד, רק שכל אחד מהם הביט וראה בחכמה דתורה כמו שהיא למעלה, ולפי שורש נשמתו וחלקו בתורה..

..

אם כן בהכרח לומר שלא היתה הבנתם רק על פי שכל אנושי פשוט, רק שהיו רואים ומביטים למעלה, והמשיכו זה או בדרך מעביר, או בהתלבשות בשכל אנושי שבהם.

ולכן מצינו שהיו יכולים לעשות נסים גדולים ביותר, כמו ברבי פנחס בן יאיר בגינאי נהרא, וזוטרא דבכו מחי' מתים, וכדומה. ומצינו בחכמי המשנה מי שהי' תורתו אומנתו, כמו רשב"י, שמה שאצלנו הוא נסים, אצלו הי' זה כמו דרך הטבע אצלנו. (ואצלו מה שנקרא נס הוא בחי' ומדרי' יותר גבוה ממה שאצלנו נק' נס..) והנהגתו הטבעית דרשב"י הי' שכלום אדם חורש כו', אלא שהדבר יעשר מעצמו, וכמו שאיברי להו חרובא ועינא דמיא.. וכדומה.

..

אם כן מכלל זה מוכרח לומר שלימוד התורה שלהם, אם שהי' בעיון וסברא, אך אין זה כלל כמו עיון וסברא דשארי בני אדם, רק כמו חכמה דתורה שלמעלה, שראו והביטו החכמים הצדיקים הגדולים האלה, ואין סתירה מהאמור בפירוש המשניות בהקדמה לזרעים שמה שיעשה כו', כי על כל פנים נתלבש זה בעיון והבנה דשכל..

בשיחת שבת פרשת בלק תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג חלק ד ע' 1761) מביא הרבי את נקודת הביאור.

ועדי"ז בנוגע לדבריו של אדמו"ר הזקן בספר התניא – שכותב ב"דף הש
שכל דבריו "מלוקטים מפי ספרים ומפי סופרים כו"ו, ואעפ"כ, ברוב המקו
אינו מביא את שם אומרם (כי אם במקומות ספורים ממש).

ולכאורה, כיצד מתאימה הנהגה זו עם החיוב שצריכים לומר דבר בשם אומר
דוקא!?

והביאור בזה:

כאשר שומע דבר מפי רבו, ואח"כ מתייגע על זה בשכלו הוא, והדבר מתקבל
אצלו כל כך עד שזה נחשב להשגה שלו – אזי אין חיוב ע"פ דין לומר זאת בשם
אומר, מכיון שענין זה נעשה שלו.

[וע"ד המבואר בכ"מ לגבי הפלוגתא דב"ש וב"ה, שענין זה תלוי בשורש
נשמתם, היינו, שב"ש שרשן מבחי' הגבורות ולכן מחמירים בכל דבר, וב"ה שרשן
מבחי' החסדים ולכן מקילים בכל דבר – דלכאורה, תורה לא בשמים היא, וכיצד
אפשר לפסוק ע"פ המתקבל מצד שורש נשמתם? – אלא הביאור בזה, שהפס"ד
שלהם הי' רק לאחרי ההתבוננות והיגיעה בשכלם כפי שהם למטה, נשמות בגופים
דוקא, היינו, שלא הסתפקו במה שהתקבל אצלם מצד שורש נשמתם, אלא התייגעו
בהבנת והשגת הענין עד שהתקבל כך בשכלם למטה, ולכן, הרי זה פס"ד של נשמה
בגוף כו"ו].

תורת מנחם - תשמ"ג ד / שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק / עמוד 83
הודפס מאתר אוצר החכמה

ג. ביאור בליקוטי תורה פרשת חוקת

רקע: בליקוטי תורה פרשת חוקת מביא מספרי קבלה: 'שבכל מקום שנמצא שם הוי' ב' פעמים בפסוק אחד הפי' הוא דהשם הראשון הוא בז"א והב' הוא בעתיק'.

לפי זה מסביר שם את תחילת פרשת חוקת: וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך כרה אדומה וגו'.

הרבי שאל את אביו, הרי בחומש שלפנינו אין המדובר בפסוק אחד אלא בשני פסוקים. שכך היא חלוקת הפסוקים לפנינו א) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. ב) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך כרה אדומה תמימה..

ענה על כך אביו (ליקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שכו), שכוונת הענין היא גם כשמדובר בענין אחד ולא דווקא בפסוק אחד.

ג) בלקרית בביאור דחקת דרוה"ר (מה שכתבת פי' מטות, כנראה הוא פליטת הקולמוס כי אין זכר מזה בפ' מטות) בשני שמות שהם בפסוק א' ובאמת שם הוא בב' פסוקים. הוא ליד בפסוק א' אלא בענין א' וכשהבנת הכתוב בהכרח לפרש שא' בא"א וא' בוי"א. כי כשם בהיפך שהבנת הכתוב בא"א לסבול זה או אף אם הם בפסוק א' עכ"ז לא מפרשינן שא' בא"א וא' בוי"א, כמו שהובא מצמח בביאור האד"ר שם, כמו"כ אם הבנת הכתוב בהכרח לפרש כך אז אף הם בב' פסוקים רק בענין א' יתפרש כך, ובחקת שם מההכרח לפרש כך (ואז ליש ג"כ הפלוגתא איזה הוא בא"א ואיזה בוי"א.

בספר המאמרים תשל"ד - תשל"ה (ע' 344), חוזר הרבי על הביאור.

ויובן כ"ז בהקדם הביאור במ"ש כאן ב' פעמים הוי', כנ"ל. דהנה בלקו"תי מביא מהאידרא⁵¹ שבכל מקום שנמצא הוי' ב' פעמים בפסוק א' [וצ"ע אם הכוונה (גם) לענין א', או דהכוונה לפסוק א', והמסורת שלהם היתה שונה מזו שלנו], השם הראשון הוא בז"א והשני הוא בעתיקא. דהפירוש בזה

⁵¹ ספר המאמרים - תשלי"ד תשלי"ה / שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק / עמוד 344 מודפס מאתר אוצר החכמה

ד. הפירוש הפנימי בשם אלעזר

בשיחת שמות תשנ"ב, ביחס למשנה (ספ"א בברכות) אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה, אמר הרבי (כאן הוא עפ"י הר"ד, וכן הוא במוגה)

— וענין זה מרמז גם בשמו, אשר כשמו כן הוא "ר' אלעזר בן עזריה-ה" — שיש לו הן את ה"עזר" דשם "א-ל" (אלעזר), והן את ה"עזר" דשם "י-ה" (עזריה-ה) [ד"בן עזרי" פירושו גם שהוא עצמו ענינו "עזרי", ע"ד "בן חורין"], ושניהם גם יחד, ובזה גופא בב' האופנים: או שהעיקר הוא "עזרי" ו"אלעזר" הוא רק "בן" ומקבל מ"עזרי", או שהעיקר הוא "אלעזר" אלא שהוא ג"כ ה"בן" וההמשך ד"עזרי". —

פירוש זה בשם אלעזר הובא ריבוי פעמים בתורת אביו:

4) ראה לקוטי לוי"צ הערות לזהר ח"א ע' צו. ח"ב ע' לד. ח"ג ע' רטו. ע' שי ואילך. ע' שלט. ע' שמח. ע' תח. ע' תטז ואילך. ס"ע תמב.

ה. ביאור כמשנה 'מחט שהיא נתונה' בפנימיות העניינים

בשיחת כ' אב תשמ"ט הביא הרבי בשם אביו, ביאור על פי פנימיות העניינים במשנה 'מחט שהיא נתונה על מעלת המערה' (מקוואות ספ"ז).

והנה כשהוגה הביאור (בצירוף עוד שיחות) לקראת כ"ב שבט תש"נ יום ההילולא של הרבנית הצדקנית חי'ה מושקא ע"ה, לא הזכר בשם אומר. וכנ"ל ש'הכל יודעים'.

ז. כל שנה היא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה

רקע: כמה פעמים חזר הרבי על כך שמה שנאמר בגמרא (ר"ה טז ב) על הפסוק (עקב יא, יב) ארץ אשר גו' תמיד עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, הכוונה שמתעשרת בסופה, הוא מיד לאחר תקיעות.

לדוגמא, בשיחת יום ב' דראש השנה, ה'תשכ"א:

על הפסוק "ארץ אשר גו' תמיד עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", "מרשית" חסר א' – פוסקת הגמרא: "כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה". ופרש"י: "שרשה בתחלתה – שישראל עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפלה".

וע"פ המבואר בחסידות (בשייכות להמבואר באגה"ק) שהענין ד"מתעשרת בסופה" מתחיל מיד אחרי הענין ד"רשה בתחלתה" – שעל זה מספיק באמת גם התפלות והתקיעות והברכות דיום א' דר"ה, ועאכו"כ כאשר ישנם גם התפלות והתקיעות והברכות דיום ב' דר"ה – הרי הענין ד"מתעשרת" מתחיל כבר עתה. ובפשטות – שהשנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה תהי' שנה עשירה כפשוטו בגשמיות, בלי שום הגבלות, ועשירות זו תהי' הכנה להעשירות האמיתית שתהי' בביאת המשיח.

והנה אחר שנדפסו ספרי הרלו"צ, התברר שמקור הדברים הוא במכתביו אל הרבי - ליקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' תכא. (שמעתי מהרב אלי וולף).

מצד דעת עליון והוא הנמשך ע"י תקיעת שופר שבר"ה, כי ע"י שופר נמשך עשירות וכמארו"ל כל שנה כו' היא מתעשרת בסופה שהפירוש הוא אחר תקיעת שופר, וכמ"ש והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון, השבע לעשר הוא

ז. ביטול באלף וברבבה

בתניא פרק י' מדבר בענין צדיק ורע לו שהרע שבו כפוף ובטל לטוב, שיש בזה ריבוי מדרגות באופן ביטול הטוב לרע. וכך נאמר שם: והנה מדרגה זו מתחלקת לרבבות מדרגות בענין בחינת מיעוט הרע הנשאר מאחת מארבע יסודות הרעים, ובענין ביטולו במיעוטו בששים על דרך משל או באלף ורבבה וכיוצא על דרך משל.

וברשימותיו, ברשימת המשכן (חוברת קה) מביא הרבי את הנ"ל מספר התניא, ורבבה וכותב, וצע"ק. ויש להעיר מחגיגה טז א. אות הוא ברבבה וכו'.

ולכאורה כוונתו הק' שצריך עיון היכן נזכר ענין ביטול ביחס של רבבה. והנה בשנת תרצ"ז (ליקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שצה) שאל הרבי את אביו, היכן מצינו ענין של ביטול ברבבה,

הרלווי"צ ציין למסכת זבחים (במשנה דף ע ע"ב) שם נאמר: 'כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא'.. וכן בגמרא שם (דף עד) דתניא ר' יהודה אומר רימוני באדן אוסרין בכל שהוא כיצד נפל אחד מהן לתוך ריבוא..

ע"ד הערתך בתניא פ"י מ"ש ורבבה, היכן מצינו בכה"ג, עיין בזבחים רפ"ח אפילו א' בריבוא וברע"ד שם כיצד נפל א' מהן לתוך ריבוא כו'. ואם ששם הדין שלא בטל. הנה מדקנקטו ריבוא משמע שיש מציאות שברבוא בטל לכן קמ"ל שאינו בטל. והרי אנן פסקינן שברי' באלף לא בטיל ועכ"ז נקט אלף, עד"ז ברבבה. ועצם הענין מה שנקט בתניא אלו הג' שיעורים ס' אלף ורבבה,

וברשימות על התניא שם כתב הרבי בפשיטות: **רבבה** נזכר זבחים ח א.

